

Tussenevaluatie Onderwijs en kinderopvangvoorzieningen op Noord-Beveland:

borging kwaliteit en bereikbaarheid in tijden van krimp

Deze tussenevaluatie is tot stand gekomen met medewerking van:

- Agnes de Jong, bestuurder Primas-scholengroep
- Pim van Kampen, bestuurder Albero
- Elly Brand en Atie Roovers, bestuurder en directeur Kibeo
- Pim Schenkelaars, wethouder Onderwijs Noord-Beveland
- Joyce Kramer, beleidsmedewerker Noord-Beveland

Opstellers:

- Jan Ennik en Saskia Szarafinski, RPCZ

December 2018

Tussenevaluatie Onderwijs en kinderopvangvoorzieningen op Noord-Beveland: *borging kwaliteit en bereikbaarheid in tijden van krimp*

Inleiding

In 2012 is het visiedocument Onderwijs en kinderopvangvoorzieningen op Noord-Beveland opgesteld. Men heeft aansluitend op het vastleggen van de visie, het belang uitgelicht om regelmatig, in een cyclus van 4/5 jaar de onderwijs- en kinderopvangsituatie op het eiland te evalueren met de verschillende belanghebbenden. Deze tussenevaluatie is de eerste in deze cyclus. Om tot een advies te komen, zijn de bestuurders van de betrokken kinderopvang- en schoolorganisaties geïnterviewd. Daarnaast is gesproken met de verantwoordelijk wethouder en beleidsmedewerker.

In dit document is eerst de kern van het oorspronkelijke visiedocument beschreven, vervolgens komen de interviews aan de orde. Als laatste volgt het advies. In de bijlage zijn de prognoses opgenomen.

Visiedocument

Op 28 juni 2012 heeft de gemeenteraad besloten dat er een antwoord geformuleerd moet worden op de grote uitdaging van de terugloop van geboortecijfers en de gevolgen hiervan op de onderwijs- en kinderopvangvoorzieningen. Hiertoe werd het traject *Routekaart Noord-Beveland* ontworpen waarbij centraal stond dat alle betrokken partijen hun antwoord konden formuleren op de krimpproblematiek in het onderwijs en de kinderopvang. De formele doelstelling van de Routekaart luidt:

“In het kader van ‘de Routekaart’ op Noord/Beveland een traject starten met de scholen (Nobego en Primas-scholengroep), ouders, kinderopvang, dorpsraden, medezeggenschapsraden en andere belanghebbenden uit de kernen teneinde het onderwijs op Noord-Beveland duurzaam te borgen.”

In 2012 is in samenwerking met Primas-scholengroep, Nobego, Kibego, gemeente Noord-Beveland en RPCZ een visiedocument opgesteld waarin aan de hand van vier criteria, scenario's zijn opgesteld. De vier criteria waren als volgt omschreven:

1. Kwaliteit van onderwijs- en kinderopvangvoorzieningen;

Op scholen van 80 leerlingen of meer, met 4 groepen of meer kan men veel makkelijker aan de eisen van deskundigheid, creativiteit en flexibiliteit van leerkrachten voldoen. De conclusie is dat de condities voor het realiseren van kwalitatief goed onderwijs, afgemeten aan leerprestaties van kinderen, op grotere scholen aanzienlijk meer kans van slagen heeft. Kansen en mogelijkheden zijn er vooral op didactisch en organisatorisch gebied. De kansen dat kinderen in die situatie onderpresteren, worden daarmee verkleind. Vertaald naar de praktijk betekent dit, dat Nobego en Primas-scholengroep opteren voor scholen van minimaal 4 (combinatie)groepen.

2. Leefbaarheid;

Het verdwijnen van een school zal zeker in het begin invloed kunnen hebben op de ervaren leefbaarheid. De leefbaarheid hoeft echter niet minder te worden. Zeker in dorpen met een actief verenigingsleven, waar sprake is van sociale cohesie (zoals op Noord-Beveland het geval is) zal de rol die de school had (naast zijn primaire rol van het geven van onderwijs) op een andere manier worden ingevuld.

3. Bereikbaarheid:

Een mogelijkheid om aan de bereikbaarheid invulling te geven is het inzetten van een schoolbus, die op een vaste tijd alle kinderen naar de centrumvoorziening brengt en aan het eind van de schooldag weer naar het woondorp brengt. Ouders die hun kind op de kinderopvang hebben geplaatst, moeten aan het eind van de werkdag hun kind nog ophalen. De schoolbus kan een initiatief zijn van de dorpskern, eventueel in samenwerking met de gemeente.

4. Betaalbaarheid:

Een aantal leerlingen geeft recht op een vergoeding voor een bepaald aantal m².

Bij daling van het leerlingenaantal krijgt men te maken met 'leegstand'. Dat betekent dat men meer m² heeft dan waar men recht op heeft. Leegstand kost de gemeente: € 10,00 per m² per jaar (onderhoud). Leegstand kost het schoolbestuur € 45,00 per m² per jaar. Uit onderzoek blijkt dat tussen 125 en 150 leerlingen het bedrijfseconomisch omslagpunt ligt. Daaronder lijdt een school verlies.

(Deze criteria zijn in 2012 geschreven, inmiddels is de wetgeving rondom onderhoud gewijzigd. De gemeente gaat vanaf 2015 alleen over (ver)nieuwbouw en renovatie/verduurzaming. Binnen én buitenonderhoud is vanaf deze datum voor verantwoordelijkheid van de schoolbesturen. Deze wijziging kan gevolgen hebben voor het omslagpunt maar heeft geen gevolgen voor de betaalbaarheid van de betrokken scholen, blijkt uit de interviews)

Aan de hand van bovengenoemde criteria zijn in 2012 een viertal scenario's opgesteld:

1. In ieder dorp een school en kinderopvang;
2. Eén brede eilandschool;
3. Een brede West-school en een brede Oost-school;
4. Scholen met kinderopvang in de vier grote kernen.

Er is destijds gekozen om voor de middellange termijn toe te werken naar het scenario met vier robuuste scholen met kinderopvang, waarbij Kats en Geersdijk hun school verliezen. Het is een vorm waarbij scholen op de grotere dorpen 'kindnabij' blijven, en hun omvang zo wordt dat ze stabiele kwaliteit kunnen leveren. Eén of twee brede scholen op het eiland is een mogelijke eindvorm voor de langere termijn.

Interviews

Voor deze evaluatie is gesproken met Agnes de Jong, bestuurder bij Primas-scholengroep, Pim van Kampen, bestuurder bij Albero, Elly Brand, bestuurder bij Kibeo en Atie Roovers, regiodirecteur Kibeo. De resultaten van deze interviews zijn besproken met de verantwoordelijk wethouder en beleidsmedewerker.

De bestuurders van de drie betrokken organisaties zijn tevreden met de huidige situatie van vier scholen verspreid over het eiland. De prognoses (zie bijlage) laten zien dat er mogelijk nog een lichte daling is van het aantal kinderen binnen de gemeente, maar er blijven ook op de lange termijn voldoende leerlingen voor de vier scholen. Voor Kibeo is bovendien de ontwikkeling van werkende ouders een factor die ook bij minder kinderen wel tot groei zou kunnen leiden. Het is nu zaak om de huidige situatie te gebruiken om de kwaliteit verder te verbeteren en daar de energie in te steken, de leerlingenaantallen maken het ook mogelijk om kwaliteit te realiseren. Er is op dit moment geen behoefte of noodzaak om verder te kijken naar een scenario van één of twee brede scholen. Ook voor de kinderopvang geldt dat de locaties voldoende groot zijn om aan alle kwaliteitseisen te

voldoen. Kibeo hecht er aan om dichtbij ouders en kinderen te zitten en deze vier locaties passen prima bij hun visie.

Alle drie de bestuurders geven aan dat ze met hun scholen en kinderopvanglocaties graag willen doorontwikkelen richting Integrale Kindcentra (IKC), waarbij kinderopvang en onderwijs nog meer dan nu samenwerken en één team vormen. De uitgangssituatie op Noord-Beveland is ideaal doordat op iedere locatie onderwijs en opvang al in één gebouw zitten, of direct naast elkaar. De bestuurder van Primas-scholengroep geeft aan dat vooralsnog een andere school binnen haar organisatie prioriteit heeft gekregen wat IKC-vorming betreft, maar dat het wel de bedoeling is dat alle scholen volgen. De bestuurders van Albero en Kibeo zien de gemeente als partner waar het gaat om de ontwikkeling van Integrale Kindcentra. De bestuurder van Primas-scholengroep vindt dat de ontwikkeling van IKC's een eigen verantwoordelijkheid is. Ze ziet wel een rol voor de gemeente weggelegd bij het verduurzamen van de gebouwen waarin de IKC's gehuisvest zijn, net als het energieneutraal maken.

De ontwikkeling van IKC's kan zeker bijdragen aan de leefbaarheid in de kernen en ook de gemeente heeft te kennen gegeven deze ontwikkeling te omarmen en te stimuleren.

Er zijn geen signalen bekend van problemen met de bereikbaarheid. Bij de sluiting van één van de scholen is door Primas-scholengroep een aanbod gedaan om het reizen voor ouders en kinderen financieel te ondersteunen, maar daar is geen gebruik van gemaakt. Inmiddels is iedereen gewend aan de huidige situatie van de vier scholen inclusief Kibeo-locaties verspreid over het eiland.

Wat de betaalbaarheid betreft, alle partijen constateren dat de huidige situatie geen financiële knelpunten geeft. Het aantal leerlingen is voldoende voor de bekostiging van de vier scholen. Alle gebouwen zijn nieuw of vernieuwd en voldoen prima, de gemeente Noord-Beveland heeft hart voor het onderwijs en dat is zichtbaar op de locaties. Daarnaast levert de gemeente een financiële bijdrage aan VVE (Vroeg- en Voorschoolse Educatie) en de peutergroepen. De nieuwe subsidieregeling biedt voldoende maatwerk: Kibeo geeft aan dat de kindplaatsen op Noord-Beveland voor de organisatie iets meer kosten dan in de andere gemeenten door de kleine aantallen kinderen.

Het initiatief voor een school in Kats lijkt op dit moment niet levensvatbaar, gezien de eisen aan leerlingenaantallen en de prognoses. De gemeenteraad van Noord-Beveland heeft op 28-6-2018 een besluit genomen om per brief aan het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (OC&W) te communiceren dat de gemeente de 'Katse basisschool' niet op het Plan van Scholen kan plaatsen. De aanvraag van de Katse Schoolvereniging (KSV) voldoet niet aan de geldende criteria voor het stichten van een basisschool.

De Routekaart en de uitwerking naar scenario's was ingegeven door de krimp op het eiland, vooral waar het kinderen betrof. De bestuurders geven aan dat dit perspectief niet meer de enige reden is om in gesprek te blijven over de scenario's uit 2012. Er zijn andere ontwikkelingen die ook een vervolg vragen, zoals de doorontwikkeling van scholen en kinderopvang richting Integrale Kindcentra. Eén van de bestuurders heeft zorgen over de beschikbaarheid van leerkrachten. De actuele stand van zaken is dat vervanging steeds moeilijker te vinden is, zodra dit tekort aan professionals verder oploopt, komt ook de vaste bezetting in gevaar. Mogelijk dat vooral de plattelandsgemeenten in Zeeland hier last van zullen krijgen omdat leerkrachten liever in de stad op een school willen werken. Een vergelijkbare situatie dreigt ook voor de kinderopvang, een oplossing zou kunnen liggen in de IKC's waar leerkrachten en pedagogisch medewerkers beide in gemengde teams werken waarmee de functie van pedagogisch medewerker aantrekkelijker wordt.

Advies

Uit de interviews komt vooral naar voren dat de scholen en kinderopvang tevreden zijn met de huidige situatie. Er wordt de behoefte gevoeld om rust en stabiliteit te brengen door de komende jaren vast te houden aan het scenario van vier scholen verspreid over het eiland. Dit biedt de kans voor de scholen om te blijven investeren in kwalitatief goed onderwijs voor de leerlingen en voor Kibeo om goede opvang te realiseren. Het advies is om bij een volgende evaluatie naast de krimp van leerlingen ook de IKC ontwikkeling mee te nemen en daarmee een meer inhoudelijke rapportage na te streven.

Bijlage Prognoses

Prognose basisgeneratie BO - Woonplaatsen van Noord-Beveland							
	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2026
Noord-Beveland: Kamperland	170	169	167	163	163	158	142
Noord-Beveland: Kortgene	151	151	151	148	148	145	132
Noord-Beveland: Colijnsplaat	124	124	124	122	123	120	110
Noord-Beveland: Wissenkerke	76	75	74	72	71	68	61
Noord-Beveland: Kats	30	29	28	27	27	26	23
Noord-Beveland: Geersdijk	25	25	25	24	24	23	21
Totaal	575	572	569	557	555	539	487

Bron: CBS, bewerking door ZB Planbureau. Basisgeneratie BO: alle kinderen van 4-12 jaar (70% 12-jarigen i.v.m. overgang naar VO)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
OBS De Vliete	101.00	91.00	88.00	77.00	87.00	75.80	80.28	84.57	85.56	80.02
CBS De Kamperschouw	177.00	166.00	159.00	130.00	132.00	131.88	124.95	121.52	122.94	125.39
OBS De Zuidvliet	123.00	137.00	137.00	132.00	130.00	130.12	128.77	130.55	135.32	133.37
OBS Het Stelleplankier	132.00	121.00	121.00	107.00	109.00	119.14	126.41	119.70	111.62	111.87

	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
OBS De Vliete	78.94	78.99	80.46	78.38	75.23	72.22	73.44	74.69	75.39	74.89
CBS De Kamperschouw	128.27	127.13	122.71	116.69	111.64	119.10	123.27	126.87	125.94	130.55
OBS De Zuidvliet	121.44	116.26	108.98	113.52	107.45	109.01	110.35	109.30	108.50	110.13
OBS Het Stelleplankier	109.05	98.05	99.22	99.32	98.89	95.20	91.85	92.28	96.00	103.35

Bron: DUO. De aantallen staan voor het aantal kinderen per school.